

שיעור 28 פושע כמזיק

פושע כמזיק

א. פתיחה

המשנה מב: קובעת שביחס לעבדים, שטרות, קרקעות והקדש "שומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלם". בלימוד היום נעקוב אחרי מחלוקת ראשונים יסודית הדנה בחיוב שומר בפשיעה ביחס לחפצים אלו.

ב. שיטות הראשונים

1. שבועות מב: תד"ה שומר חנם אין נשבע, עד "ריפתא לעניא", ובמקבילה בבבא מציעא נז: תד"ה שומר חנם אינו נשבע.
2. רמב"ם הלכות שכירות פ"ב ה"ג.
3. חידושי הרמב"ן לבבא מציעא נו. ד"ה הא דתנן.
4. שו"ע חו"מ סימן סו סעיף מ ובש"ך ס"ק קכו.
5. להרחבה § ר"י מיגאש לשבועות מב: ד"ה ילפינן השתא.
6. שאלות לעיון:

- עמדו על משמעות חידושו של הרמב"ם § מה פשר הקביעה "פושע כמזיק"?
- מהו מלמד על מקומו של ש"ח בעולם השומרים?
- מהם הראיות שהראשונים מביאים כנגד הרמב"ם?

- כיצד מתרץ הש"ך את הראיות נגד הרמב"ם? מעבר להסבריו לסוגיות, ראו גם את הטענה המושגית שהוא מעמיד באשר לטיב ההפקעה של קרקעות וכו' מדיני שומרים.

- חזרו לדרשות של המכילתא ושל הבבלי המהוות את המקור להפקעה של קרקעות מדיני שומרים. איזו שיטת ראשונים הולמת יותר את לשון הדרשות?

7. להרחבה § שיעורי הרב אהרן ליכטנשטיין, בבא מציעא § השואל, עמ' 11-16; 107-113.

ג. צמצומים נוספים לדין המשנה

ניתן את הדעת כי יש מקורות נוספים המצמצמים את הפקעת המשנה את קרקעות מדינים שונים:

1. תשובת רב נטרונאי גאון סימן שמט.
2. שבועת היסת על קרקע רמב"ם הלכות טוען ונטען פ"ה ה"א (דיון רחב בנדון בראב"יה סימן תתקצ"ה).
3. אונאה רמב"ן על התורה ויקרא כ"ה, יד.